

Povečana proizvodnja in zmanjšana poraba okroglega lesa za industrijsko predelavo v letu 2023

Špela Ščap, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
Avtor poglavja `Pogled predstavnika Združenja lesne in pohištvene industrije na poslovanje lesnopredelovalne panoge`: Igor Milavec, GZS, Združenje lesne in pohištvene industrije

Objavljeno na spletu 28.05.2024 (<https://doi.org/10.20315/10.20315/IG.2024.0026>)

Bilance tokov gozdnih lesnih sortimentov so pomembne za prikaz stanja gozdno-lesnega sektorja v državi ter nakazujejo možnosti njegovega nadaljnjega razvoja. V prispevku prikazujemo strukturo proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov po namenu rabe za leto 2023, značilnosti zunanjetrgovinske menjave z gozdnimi lesnimi sortimenti ter strukturo bilančne porabe le teh. Predstavljamo tudi pogled direktorja Združenja lesne in pohištvene industrije, g. Milavca, na stanje in značilnosti poslovanja primarne lesnopredelovalne panoge v letu 2023 in 2024.

Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov v letu 2023

V letu 2023 je obseg proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov (v nadaljevanju: GLS) znašal 4.52 milijona m³, kar je 8 % več v primerjavi z letom 2022 (preglednica 1). Eden izmed glavnih razlogov za povečanje proizvodnje GLS v lanskem letu v primerjavi z letom 2022 je večji obseg sanitarnega poseka (le ta je znašal 42 % glede na skupni posek v letu 2023) in bil po podatkih Zavoda za gozdove Slovenije za 30 % večji od poseka poškodovanih dreves zaradi ujm ali podlubnikov v letu 2022. Proizvodnja GLS iglavcev je v letu 2023 znašala 2.31 milijona m³ in se je povečala za 6 % v primerjavi z letom 2022. Proizvodnja GLS listavcev se od leta 2020 naprej povečuje, v letu 2023 je znašala 2.21 milijona m³ (+10 % v primerjavi z letom 2022). V strukturi proizvodnje GLS iglavcev z 72 % prevladuje skupina hlodi za žago in furnir, pri GLS listavcev pa z 57 % prevladuje skupina les za kurjavo.

Preglednica 1: Gozdni lesni sortimenti pridobljeni v Sloveniji (v neto m³) za leto 2023 (podatki so začasni) (vir: Gozdarski inštitut Slovenije)

	Hlodi za žago in furnir	Les za celulozo in plošče	Drugi industrijski les	Les za kurjavo	Skupaj
Iglavci	1.673.702	332.429	16.000	286.482	2.308.614
Listavci	487.035	394.289	58.000	1.267.447	2.206.771
Skupaj	2.160.738	726.718	74.000	1.553.929	4.515.385

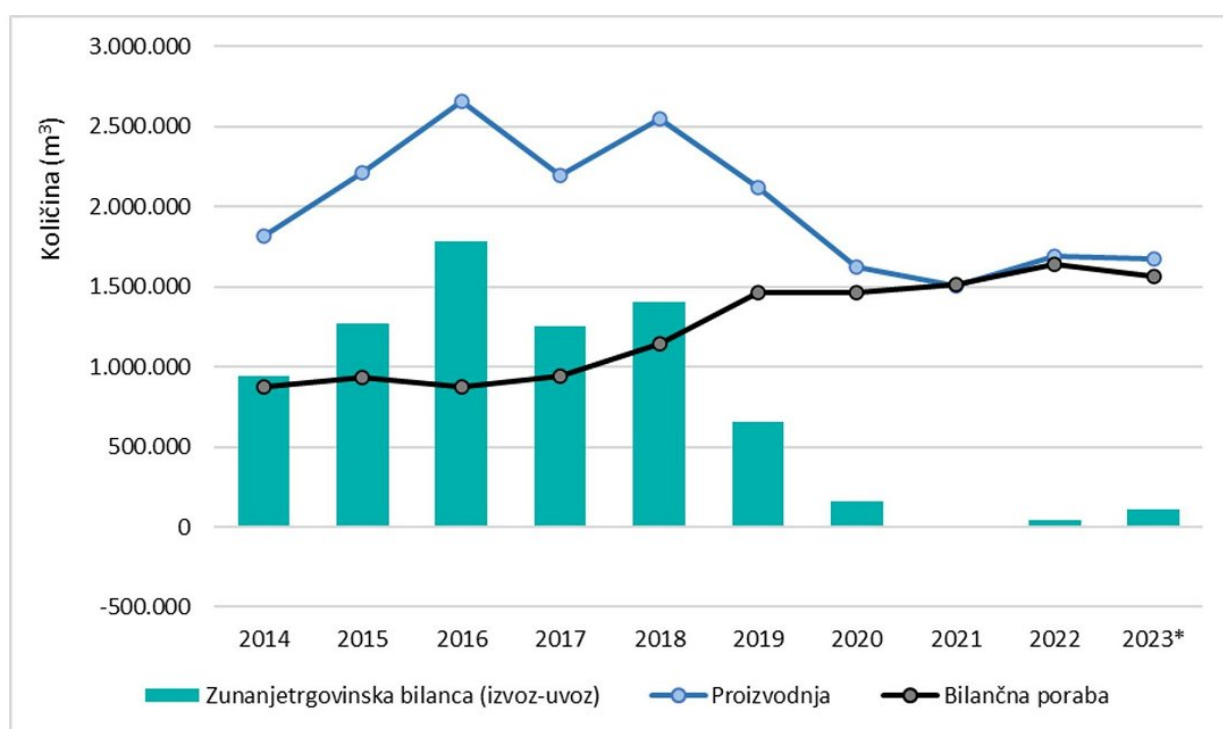
Bilance tokov gozdnih lesnih sortimentov

Hlodi za žago in furnir iglavcev

V zadnjem deset letnem obdobju se proizvodnja hlodov za žago in furnir iglavcev giblje med 1,51 milijona m³ (leto 2021) in 2,66 milijona m³ (leto 2016). Le ta v zadnjih letih predstavlja v povprečju 40 % skupne proizvodnje GLS in 76 % proizvodnje GLS iglavcev. V času obsežnih sanitarnih sečenj (2015–2019) je bila proizvodnja hlodov iglavcev rekordna in je znašala čez 2 milijona m³ (slika 1). V letu 2023 je bila proizvodnja hlodov iglavcev za 1 % manjša v primerjavi z letom 2022 in je znašala 1,67 milijona m³.

Pri skupini hlodi za žago in furnir iglavcev je bil do leta 2020 značilen največji zunanjetrgovinski presežek med GLS, ki je bil izrazito visok v času obsežnih sanitarnih sečenj (povprečno 1,43 milijona m³ letno v 2015–2018). Izvoz hloedov iglavcev se po obsežnih ujmah in gradacijah podlubnikov v zadnjih letih zmanjšuje z izjemo leta 2023, ko se je izvoz iz 283.000 m³ v letu 2022 povečal na 347.000 m³. Največ (66 %) količin hloedovine iglavcev smo lani izvozili v Avstrijo, z 18 % sledi Hrvaška. Od leta 2020 naprej je uvoz hloedov iglavcev povečan; v obdobju 2020–2023 je le ta znašal povprečno 282.000 m³ na leto, medtem ko je v obdobju 2010–2019 znašal 25.000 m³ na leto. V letu 2023 je uvoz znašal 234.000 m³, kar je 2 % manj glede na leto 2022; od tega je bilo 78 % uvoza iz Italije.

Za bilančno porabo hloedov za žago in furnir iglavcev je značilen naraščajoči trend. Poraba namreč narašča od leta 2017 naprej, izjema je leto 2023, ko so žagarski obrati in furnirnice predelali v povprečju 5 % manj hloedovine iglavcev kot v letu 2022, ko je bila sicer poraba rekordno visoka. Bilančna poraba hloedov za žago in furnir iglavcev je v letu 2023 znašala 1,56 milijona m³.

Slika 1: Proizvodnja, zunanjetrgovinska bilanca (izvoz - uvoz) in bilančna poraba hloedov za žago in furnir iglavcev v Sloveniji v obdobju 2014–2023 (podatki za leto 2023 so začasni) (vir: Gozdarski inštitut Slovenije, Statistični urad RS)

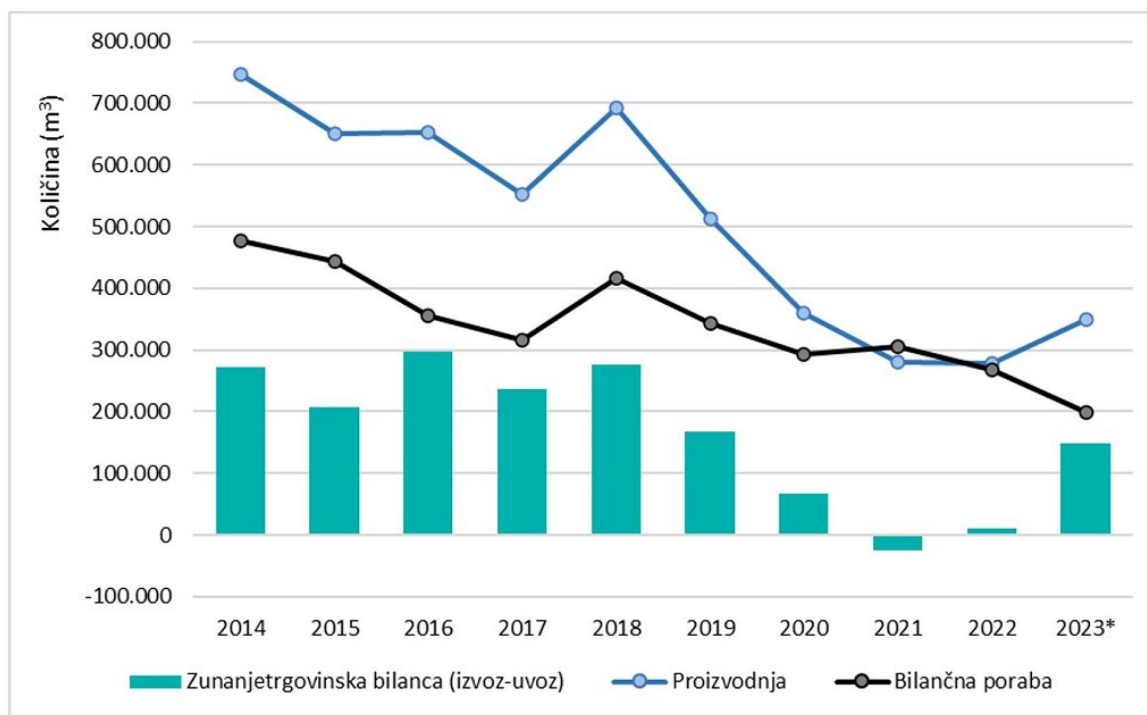
Industrijski les slabše kakovosti iglavcev

Proizvodnja industrijskega lesa slabše kakovosti iglavcev, kamor uvrščamo celulozni in brusni les, les za drogove, pilote, ograje, jamske opornike in drugo, je bila najbolj obsežna v času ujma in gradacij podlubnikov. Leta 2018 je proizvodnja znašala rekordnih 692.000 m³ (slika 2). V letu 2023 je proizvodnja lesa za celulozo in plošče in drugega tehničnega lesa iglavcev znašala 348.000 m³, od tega s 95 % prevladuje skupina les za celulozo in plošče. Proizvodnja industrijskega lesa slabše kakovosti iglavcev je bila za 25 % večja v primerjavi z letom 2022.

Za industrijski les slabše kakovosti je od leta 2007 naprej značilen zunanjetrgovinski presežek, ki je bil

največji v času povečane sanitarne sečnje v obdobju 2014–2018 (povprečno 258.000 m³ letno). V letu 2021 pa je bil izvoz manjši od uvoza in smo beležili zunanjetrgovinski primanjkljaj. Izvoz lesa za celulozo in plošče in drugega tehničnega lesa je v letu 2023 znašal 293.000 m³ in se je povečal za 5 % v primerjavi z letom 2022. 51 % teh sortimentov smo v letu 2023 izvozili v Avstrijo, 33 % pa v Italijo. Med letoma 2016 in 2022 se je značilno povečevanje uvoza industrijskega lesa iglavcev slabše kakovosti, v letu 2023 pa se je le ta zmanjšal za 46 %, predvsem na račun zmanjšanja uvoza celuloznega lesa smreke in jelke iz Avstrije. Kljub temu smo v lanskem letu še vedno 58 % industrijskega lesa slabše kakovosti iglavcev uvozili iz Avstrije, 33 % pa iz Italije.

Bilančna poraba lesa za celulozo in plošče in drugega tehničnega lesa iglavcev se zmanjšuje; za primer, v letu 2018 je znašala 417.000 m³, v letu 2023 pa polovico manj (200.000 m³). Eden glavnih razlogov za zmanjšanje porabe te skupine GLS je zmanjšana poraba brusnega lesa v eni od slovenskih papirnic z dolgoletno tradicijo, ki se v zadnjih letih sooča s težavami pri poslovanju. Poleg tega je bila v letu 2023 rekordno nizka poraba celuloznega lesa iglavcev zadnjega desetletja posledica tudi obsežnih investicijskih del ter sanacije po obsežnih poplavah v papirnici MM Količevo d. o. o..

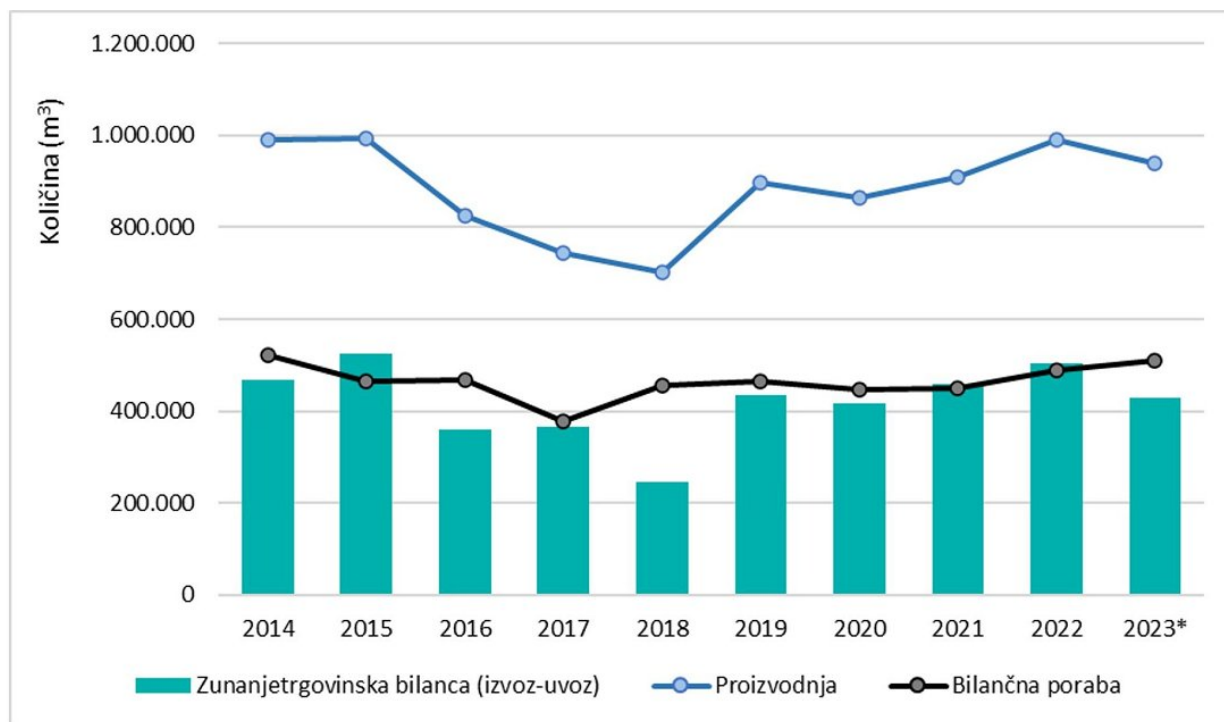
Slika 2: Proizvodnja, zunanjetrgovinska bilanca (izvoz - uvoz) in bilančna poraba lesa za celulozo in plošče in drugega tehničnega lesa iglavcev v Sloveniji v obdobju 2014–2023 (podatki za leto 2023 so začasni) (vir: Gozdarski inštitut Slovenije, Statistični urad RS)

Industrijski les listavcev

Proizvodnja okroglega industrijskega lesa listavcev se je po žledolomu leta 2014 povečala v primerjavi z leti prej; v obdobju 2014–2023 je znašala povprečno 886.000 m³ na leto, medtem ko je v obdobju 2004–2013 znašala povprečno 447.000 m³ na leto (slika 3). V strukturi proizvodnje industrijskega lesa listavcev se je v zadnjih treh letih spremenilo razmerje med hlodovino in lesom slabše kakovosti; povečal se je delež hlodovine in sicer na povprečno 51 %, ostalo predstavlja industrijski les slabše kakovosti. Proizvodnja hlodov za žago in furnir listavcev je v letu 2023 znašala 487.000 m³, proizvodnja lesa za celulozo in plošče listavcev je znašala 394.000 m³, pri drugem tehničnem lesu pa je ocenjena na 58.000 m³. Večji del tehničnega lesa predstavlja okrogli les namenjen za pridobivanje tanina.

Uvoz in izvoz hlodovine listavcev ter industrijskega lesa slabše kakovosti Statistični urad RS (SURS) od leta 2017 naprej spremlja le znotraj skupne kategorije »okrogli industrijski les listavcev«, zato prikazujemo podatke za skupno kategorijo. Po letu 2019 beležimo največji zunanjetrgovinski presežek pri tej skupini GLS (v obdobju 2020–2023 je znašal povprečno 448.000 m³ na leto). Od leta 2014 naprej se je izvoz okroglega industrijskega lesa listavcev povečal v primerjavi z leti prej; za primer, v obdobju 2014–2023 je v povprečju znašal 543.000 m³ na leto, medtem ko je v obdobju 2004–2013 znašal povprečno 218.000 m³ na leto. Leto 2021 je bilo prvo leto, ko smo beležili največji izvoz teh sortimentov glede na skupni izvoz okroglega lesa. V letu 2023 se je izvoz okroglega industrijskega lesa listavcev zmanjšal za 15 % glede na prejšnje leto in je znašal 526.000 m³. Od tega smo 59 % količin izvozili v Italijo, s 15 % sledi Hrvaška. Uvoz okroglega industrijskega lesa listavcev je dokaj konstanten; v zadnjih desetih letih je bil največji leta 2021 (160.000 m³). V letu 2023 je bil uvoz te skupine sortimentov najnižji v zadnjem desetletju in je znašal 98.000 (-15 % v primerjavi z letom 2022). V lanskem letu smo 74 % okroglega industrijskega listavcev uvozili iz Hrvaške, od tega prevladuje hrastov les.

Bilančna poraba okroglega industrijskega lesa listavcev je dokaj konstantna, z rahlim povečevanjem v zadnjih letih. V strukturi porabe po letu 2018 prevladuje poraba v industriji žaganega lesa in furnirja, pred tem, v času ujm in gradacij podlubnikov, pa je prevladovala poraba industrijskega lesa slabše kakovosti. V letu 2023 je bilančna poraba okroglega lesa listavcev za industrijsko predelavo znašala 511.000 m³.

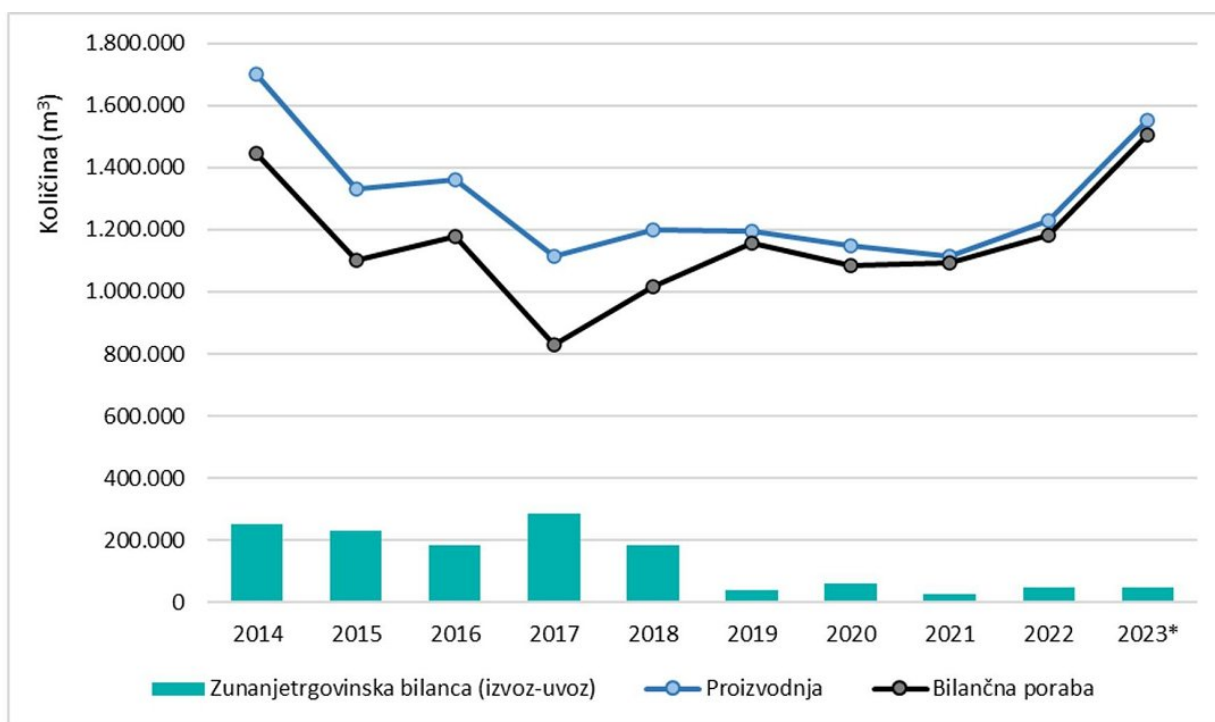
Slika 3: Proizvodnja, zunanjetrgovinska bilanca (izvoz - uvoz) in bilančna poraba industrijskega lesa listavcev v Sloveniji v obdobju 2014-2023 (podatki za leto 2023 so začasni) (vir: Gozdarski inštitut Slovenije, Statistični urad RS)

Les za kurjavo

Proizvodnja lesa za kurjavo v zadnjem desetletju znaša nad 1,1 milijona m³, z rekordnim podatkom v letu 2014, ko je le ta znašala 1,70 milijona m³ (slika 4). V strukturi porabe lesa za kurjavo z 85 % prevladuje les listavcev. V letu 2023 je proizvodnja lesa za kurjavo znašala 1,55 milijona m³.

Tako kot pri ostalih skupinah GLS, tudi pri lesu za kurjavo beležimo zunanjetrgovinski presežek, ki v obdobju zadnjih petih let znaša povprečno 44.000 m³ letno. Tako kot velja za industrijski les slabše kakovosti, je bil tudi pri lesu za kurjavo največji izvoz v obdobju 2014-2018 (povprečno 397.000 m³ na leto), ko je bilo na trgu veliko poškodovanega lesa zaradi ujm in gradacij podlubnikov. Po letu 2018 je izvoz lesa za kurjavo konstanten; v letu 2023 je znašal 199.000 m³, od tega smo 62 % količin izvozili v Italijo. Uvoz lesa za kurjavo se med leti 2014-2023 giba med 139.000 m³ (leto 2020) in 184.000 m³ (leto 2016). V letu 2023 smo uvozili 152.000 m³ lesa za kurjavo, največ (62 %) iz Bosne in Hercegovine.

Največji porabnik lesa za kurjavo so gospodinjstva, ki porabijo nad milijon m³ teh sortimentov letno, predvsem za namen ogrevanja. Bilančna poraba lesa za kurjavo je v letu 2023 znašala 1,51 milijona m³.

Slika 4: Proizvodnja, zunanjetrgovinska bilanca (izvoz - uvoz) in bilančna poraba lesa za kurjavo iglavcev in listavcev v Sloveniji v obdobju 2014–2023 (podatki za leto 2023 so začasni) (vir: Gozdarski inštitut Slovenije, Statistični urad RS)

Pogled predstavnika Združenja lesne in pohištvene industrije na poslovanje lesnopredelovalne panoge

Za sodelovanje pri pripravi prispevka smo zaprosili Združenje lesne in pohištvene industrije (ZLPI), ki deluje pod okriljem Gospodarske zbornice Slovenije. Svoj pogled na stanje in značilnosti poslovanja primarne lesnopredelovalne panoge v letu 2023 in 2024 bo predstavil direktor združenja, g. Igor Milavec.

Leto 2023 je bilo za lesnopredelovalno industrijo eno najtežjih, saj so posledice vojne v Ukrajini za nekajkrat dvignile ceno elektrike že v drugi polovici leta 2022 in zmanjšale povpraševanje po lesarskih in pohištvenih proizvodih v velikem delu EU. To stisko je še povečal korenit dvig cen lesa iz državnih gozdov v prvem kvartalu 2023. Vse navedeno je vplivalo na 7,7 % padec prihodkov v lesarskih podjetjih (C16) in na kar 12,1 % padec pri žagarskih podjetjih (C16.1). Ob upoštevanju vpliva 7,4 % inflacije v letu 2023 so bili tako realni padci proizvodnje v primarni predelavi lesa med 15 in 20 %, kar je ogromno in skrb vzbujajoče. Pri pohištvu je bil padec proizvodnje nekoliko nižji in sicer 5 %.

Še večje razlike so bile pri dobičkonosnosti, saj se je dobiček lesarskih podjetij v letu 2023 zmanjšal za 33 %, pri žagarjih pa kar za 64 %, medtem ko se je pri pohištvenih podjetjih za 21 % povečal.

Zastoj pri gradnji stavb in zmanjšano povpraševanje se nadaljuje tudi letos, medtem ko je dobro predvsem to, da se je znižala inflacija. V teh razmerah je nujno potrebno zagotoviti vodenje usklajene gospodarske politike za celoten gozdno lesni sektor, in upamo, da bo letos to mogoče.

Zahvala

Prispevek je nastal v okviru javne gozdarske službe (JGS), ki jo financira Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter v okviru Programske skupine Gozdno-lesna veriga in podnebne spremembe: prehod v krožno biogospodarstvo (P4-0430), ki jo financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS.

Viri

Gospodarska zbornica Slovenije, 2024. Interna podatkovna baza Kapos o strukturi poslovanja panog C16, C16.1 in C31.

Gozdarski inštitut Slovenije, 2024. Interna podatkovna baza o strukturi proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov za leto 2023.

Gozdarski inštitut Slovenije, 2024. Interna podatkovna baza o strukturi porabe gozdnih lesnih sortimentov za leto 2023.

Statistični urad RS, 2024. Podatkovna baza »Izvoz in uvoz blaga po šifri Kombinirane nomenklature in po državah, Slovenija« za obdobje 2014 do 2023.

<https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2490201S.px> (23. 5. 2024)